

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าคน เป็นทรัพยากรที่มีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อองค์การ ในการดำเนินกิจการองค์การจะเจริญก้าวหน้าต่อไปมากอย่างไร ย่อมจะต้องขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ ตลอดจนคุณภาพของบุคคลในองค์การ ภายในองค์การต่าง ๆ ย่อมประกอบไปด้วยบุคคลสองจำพวกใหญ่ ๆ คือบุคคลที่ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร และบุคคลที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการ ทั้งสองกลุ่มนี้ย่อมต้องมีการทะนุบำรุงรักษาเอาไว้ในองค์การให้ดี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์การต่อไป

องค์การที่ประสบความสำเร็จ จะมีสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยองค์การให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งแตกต่างไปจากองค์การที่ไม่ได้ประสบผลสำเร็จคือ ความมีประสิทธิภาพ และความคล่องตัวของการเป็นผู้นำ ผู้นำเป็นทรัพยากรพื้นฐานที่หายากในองค์การ องค์การจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะต้องมีผู้นำที่มีประสิทธิภาพ การเสาะหาผู้นำที่จะทำการบริหารในองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำเป็นอย่างยิ่ง การขาดแคลนผู้นำที่มีประสิทธิภาพไม่ใช่แต่เพียงปรากฏในแวดวงของธุรกิจเท่านั้นแต่ปรากฏในองค์การของรัฐ สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา และการกุศลก็ปรากฏเช่นกัน สิ่งที่เรามีความวิตกกังวลและหนักใจก็คือความยากลำบากในการหาผู้นำที่มีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำ ที่จะสามารถและเชื่อว่าจะทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพ

คำว่า ความเป็นผู้นำ มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย อาทิ Hersey and Blanchard (1972) ได้ให้ความหมายของความเป็นผู้นำไว้ว่า "ความเป็นผู้นำคือ ขบวนการของการผลักดันให้กิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลหรือของกลุ่ม ดำเนินไปได้ตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ในสภาวะการณ์นั้น ๆ" ดังจะเห็นได้ว่า ความเป็นผู้นำนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยคือ ตัวผู้นำเอง ตัวผู้ตามและสภาวะการณ์นั้น ๆ

การศึกษาจะศึกษาเฉพาะเกี่ยวกับตัวผู้นำเท่านั้น และผู้นำขององค์การต่าง ๆ ในที่นี้อาจแยกได้เป็นสองความความหมายคือ คุณสมบัติของตัวผู้นำ (Leader Characteristics) และวิธีการเป็นผู้นำของตัวผู้นำ (Leadership Style)

การศึกษาจะเน้นในเรื่องของคุณสมบัติของตัวผู้นำที่บุคคลทั่ว ๆ ไปคิดว่ามีในมโนภาพ หรือในความคิดของเขาเอง จะไม่พิจารณาถึงปัจจัยด้านคุณภาพ (Qualitative Factors) ว่า ผู้นำควรจะเป็นบุคคลเช่นใด Sir.Winston Churchill ได้กล่าวว่า "ผู้นำที่แท้จริงนั้น ไม่ได้มาจากการได้รับแต่งตั้ง แต่จะต้องเป็นผู้ที่ทำให้ผู้อื่นเห็นได้เอง" การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดจะสามารถจูงใจหรือโน้มน้าวหรือกระตุ้นให้ผู้อื่นคล้อยตามในการทำงานใดก็ตามเมื่อตนเองมีคุณสมบัติที่คนทั่วไปยอมรับและที่จะนำและชักจูงใจได้ อย่างไรก็ตามผู้นำนั้นสามารถเป็นได้ทั้งมี "พรสวรรค์" และมี "พรแสวง" ในเวลาเดียวกัน

การศึกษาและวัตถุประสงค์ของผู้นำที่บุคคลทั่ว ๆ ไป ต้องการนั้นทำให้รู้และเข้าใจดีว่า บุคคลมีมโนภาพเอาไว้อย่างไร ในองค์การที่เขาอยู่นั้น ผู้นำของเขาควรมีคุณสมบัติเช่นไร ที่เขา ยอมรับได้อย่างสิ้นเชิง

การศึกษานี้จะวัดดูว่า ตามคุณลักษณะที่กำหนดให้ นั้นบุคคลมีการ เลือกส่วนผสม (Combination) ของตัวประกอบต่าง ๆ ที่จะได้ผู้นำตามต้องการได้ เมื่อส่วนผสมมีหลายอย่าง มากมายที่จะต้องพิจารณา (Multiple Observations) เพื่อให้ได้คุณลักษณะผู้นำที่เขาต้องการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาว่าบุคคลจะมีความคิดในการเลือกผู้นำของเขาอย่างไร พฤติกรรมในการเลือกจากข้อมูลที่ได้รับ จะทราบว่าเขามีภาพพจน์ในความคิดของเขาในการเลือกผู้นำว่าควรมีคุณสมบัติอย่างไร
2. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมของการเลือกของบุคคล เมื่อมีข้อมูลหลาย ๆ อย่าง (Multiple Observations)
3. เพื่อศึกษาว่าวิธีการ Policy Capturing จะสามารถใช้ได้ในการศึกษา ลักษณะนี้หรือไม่

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา แต่เฉพาะอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในมหาวิทยาลัยพายัพในปีการศึกษา 2528-2529 จำนวน 178 คน

2. ตัวแปรต่าง ๆ ที่กำหนดเป็นตัวประกอบของคุณสมบัติของผู้นำ ที่จะทำการวิจัยในครั้งนั้น คือ

- 2.1 คุณวุฒิทางการศึกษา ได้แก่ ปริญญาโท และปริญญาเอก
- 2.2 อายุ (ของผู้นำคิดเป็นปี)
- 2.3 ประสบการณ์ (ของผู้นำในการปฏิบัติงาน คิดเป็นปี)
- 2.4 รายได้ต่อครอบครัว (ของผู้นำซึ่ง เป็นรายได้ที่หาได้ทั้งหมดของครอบครัวคิดเป็นบาท /ปี)

ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Statistical Analysis)

สมมุติฐานของการวิจัย

วิธีการ Policy Capturing จะใช้ได้ดีในการประเมินค่าความสำคัญของตัวประกอบของคุณสมบัติของผู้นำ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คำจำกัดความต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งสูงสุดในสถาบันการศึกษาใดสถาบันการศึกษาหนึ่งเท่านั้น
2. คุณวุฒิ หมายถึง คุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้ศึกษาด้วยตนเองจนสำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาโทและปริญญาเอก ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ
3. อายุ หมายถึง อายุของผู้นำในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งสูงสุดนั้น ว่าควรมีอายุเท่าไร
4. ประสบการณ์ หมายถึง ประสบการณ์ในการทำงานของผู้นำในสถาบันการศึกษานั้น ๆ ว่าผ่านการปฏิบัติหน้าที่มาแล้วกี่ปี
5. รายได้ต่อครอบครัว หมายถึง รายได้ของผู้นำในขณะดำรงตำแหน่งสูงสุดนั้น สามารถหารายได้จากแหล่งต่าง ๆ ตลอดปีได้เท่าไรซึ่งคิดเป็นบาท (รวมรายได้ที่คุ้มครองและบุตรจะหาได้)
6. ทุนพัฒนาสถาบันที่หาได้ หมายถึง ทุนจากแหล่งต่าง ๆ ที่ผู้นำสามารถจะหาหรือนำมาพัฒนาสถาบันที่ตนดำรงตำแหน่งสูงสุดอยู่ ไม่ว่าจะ เป็นเงินทุนทางด้านการศึกษา ด้านการ-

อบรมดูงานภายในประเทศหรือต่างประเทศและพัฒนาภายในสถาบัน สร้างอาคารเรียน พัฒนาวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้ทันสมัย ทูที่หาได้อาจจะหามาจากทั้งภายในหรือภายนอกประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คณะผู้วิจัยจึงดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

กลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในมหาวิทยาลัยพาณิชย์ ปีการศึกษา 2529 จำนวน 178 คน ประกอบไปด้วยอาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ทางด้านงานบริหาร งานสอนและงานในหน่วยงานต่าง ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัย ได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินค่าความสำคัญของตัวประกอบของคุณสมบัติของผู้นำขึ้นมา 1 ชุด เพื่อนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามดังกล่าวแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นชุดตัวประกอบของคุณสมบัติของผู้นำ โดยวิธีประเมินค่า

(Objective Rating)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสำรวจทัศนคติเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวประกอบของคุณสมบัติของผู้นำ

โดยวิธีคาดคะเน (Subjective Rating)

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถาม โดยรวบรวมเอาตัวประกอบและข้อมูลที่จะถามบรรจุเข้าไว้ในแบบสอบถามและแบบสอบถามนี้จะใช้ได้กับทุกคน ซึ่งได้นำแบบสอบถามไปทดสอบก่อน (Pre-test) จำนวน 10 ฉบับ ได้รับคืนมาทั้งหมดและ ได้สัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสอบถามเพิ่มเติมในส่วนที่ผู้ตอบอ่านแล้วไม่เข้าใจ คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้รับมาทำการแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยกับกลุ่มประชากรต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัย ได้นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินค่าความสำคัญของตัวประกอบของคุณสมบัติของผู้นำโดยวิธี Policy Capturing ส่งให้กับอาจารย์ทุกคนด้วยตนเอง จำนวน 172 ฉบับ ได้รับคืนมาจำนวน 67 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 39 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาไปตรวจนับคะแนน ก่อนที่จะนำมาใช้ วิเคราะห์โดย
วิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รวบรวมแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยจะทำการประมวลผลและ
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคำนวณ สำหรับวิธีการทางสถิติที่จะใช้ ได้แก่

1. การคำนวณโดยใช้สมการเส้นถดถอย (Multiple Regression Analysis)
2. การคำนวณค่าร้อยละจากค่า Beta ที่ได้จากข้อ 1 โดยใช้สูตร Hoffman
Relative Weight Formula (Hoffman, 1960)

$$\text{Relative Weight}_{0,1} = (\text{Beta}_{0,1} + \delta) \text{ol} / R^2$$

Beta = ค่า Standard Regression Weighting

δ = ค่าสัมประสิทธิ์ของสหสัมพันธ์ระหว่าง o_i กับ o_j และการ
ประเมิ

R^2 = 2 เท่าที่วัดของสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Square Multiple
Correlation Coefficient)

3. พิจารณาเปรียบเทียบการประเมินค่าด้วยผลสัมฤทธิ์จากข้อ 2 (Objective
Rating) และการประเมินค่าแบบให้น้ำหนักร้อยละหรือคาดคะเน (Subjective Rating)

4. วิเคราะห์ผล

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ใช้เวลา 3 เดือน

แผนการดำเนินงานตลอดโครงการ

ได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ใช้เวลา 2 เดือน ตั้งแต่วันที่ 20 มีนาคม 2529 ถึงวันที่ 20
พฤษภาคม 2529 ได้ดำเนินการดังนี้

- ศึกษาค้นคว้า ศึกษาเกณฑ์ ประเมินผลตามคุณสมบัตินักศึกษา ที่จะนำมาใช้
ในการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- เก็บข้อมูล และสอบถามวิธีปฏิบัติ
ที่เกี่ยวข้อง

- สร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องไปทดสอบก่อน (Pre-test)

ระยะที่ 2 ใช้เวลา 1 เดือน ตั้งแต่วันที่ 21 พฤษภาคม 2529 ถึง 21 มิถุนายน 2529 ได้ดำเนินงาน ดังนี้

- นำแบบสอบถามที่ทำการแก้ไขให้สมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว ไปทดสอบกับอาจารย์ที่เป็นกลุ่มประชากร

ระยะที่ 3 ใช้เวลา 20 เดือน ตั้งแต่วันที่ 22 มิถุนายน 2529 ถึงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2529 ได้ดำเนินงาน ดังนี้

- ประมวลผลข้อมูล
- วิเคราะห์ข้อมูล
- นำเสนอข้อมูล
- รายงานสรุปผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การศึกษานี้จะให้ประโยชน์ทางด้านการศึกษา Policy Capturing Design จะใช้ได้หรือไม่ ซึ่งเป็นวิธีการ Design ที่จะช่วยในเรื่องของการมีวิจารณ์แผนเพราะได้มีการศึกษามาแล้ว และพบว่า Policy Capturing เป็นวิธีการทางด้าน การตัดสินใจ (Decision Making) ที่จะเป็นเครื่องมือช่วย ผู้ทำการตัดสินใจ (Decision Makers) ในการได้มาซึ่งผลลัพธ์ เมื่อมีตัวประกอบและรายละเอียดมากมาย บางครั้งพบว่าผู้เฝ้าที่แท้จริงในความคิดของแต่ละบุคคลไม่ได้เป็นบุคคลเดียวกัน กับผู้เฝ้าที่เขาได้ถูกมอบหมายให้ บุคคลในสังคมอาจมีเสรีภาพไม่มากนัก จนกระทั่งมีสิทธิ์เลือกผู้นำของเขา แต่อย่างน้อยเขาก็มีสิทธิ์ที่จะมีความก่อกวนว่าผู้นำของเขาควรจะเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเช่นไร

การศึกษาถึงวิธีการนี้ จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตัวแปรอื่น ๆ ได้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาทางด้านการบริหารและจัดการต่อไป